

Voorjaar 2020 **79**

Algemene Ledenvergadering op zaterdag 16 mei 2020

Vereniging “De Oeverlanden Blijven!”

De Oeverlanden liggen aan de noordkant van de Nieuwe Meer, ten zuiden van de snelweg A4. Vijfendertig jaar geleden heeft een actiegroep dit unieke natuurgebied behoed voor 'stadsontwikkeling'. De Vereniging "De Oeverlanden Blijven!" (VDOB!) is voortgekomen uit deze actiegroep. Het gebied wordt in samenwerking met stadsdeel Nieuw-West onderhouden door beheervrijwilligers van de VDOB!, die het op traditioneel-ecologische wijze beheren.

Het centrum van de vereniging is het depot, van waaruit de beheervrijwilligers werken. Daar bevindt zich ook het Natuur- en Milieu Educatiecentrum (NME-centrum) De Waterkant, waar de excursies starten, de jeugdnatuurclub BioBende haar activiteiten houdt en Stichting Veldstudie natuureducatie aan schoolkinderen geeft. Het depot en NME-centrum zijn gelegen aan het begin van het Anton Schleperspad, ca. 75 meter vanaf de Riekerweg. U kunt het NME-centrum bezoeken tijdens excursies en doorgaans op dinsdag en woensdag tussen 10.00 en 16.00 uur, wanneer de beheervrijwilligers er zijn, evenals soms op zondag. Telefoon op het depot: 020-6691963.

De *Oever* verschijnt tweemaal per jaar. Daarnaast komt geregeld een digitale nieuwsbrief uit, met informatie over actuele ontwikkelingen. U kunt deze nieuwsbrief ontvangen door uw e-mailadres door te geven. Op www.oeverlanden.nl en in huis-aan-huisbladen worden onze excursies gepubliceerd.

Nieuwe leden kunnen zich opgeven via www.oeverlanden.nl/laanmelden en door minimaal € 12,50 te storten op bankrekening NL47 INGB 0004 0688 09, o.v.v. 'Nieuw lid' en uw naam en adres.

Aan dit nummer werkten mee: Hans Bootsma, Rein Cremer, Jack Groen, Nico Jansen, Ruud Jansen, Jan van Mierlo, Liesbeth Stricker, Onno-Sven Tromp, Jan Wies.

Bestuur en medewerkers

Liesbeth Stricker, voorzitter, info@oeverlanden.nl
Ruud Jansen, penningmeester
Vacature, bestuurslid
Nico Jansen, bestuurslid
Jack Groen, publiciteit
Ben Bolscher, webmaster, webmaster@oeverlanden.nl
Onno-Sven Tromp, redacteur, redactie@oeverlanden.nl
Rein Cremer, beheervrijwilligers. Tel: 020-6934480
Vacature, jeugdnatuurclub Biobende, natuurclub@oeverlanden.nl
Stichting Veldstudie: coördinator natuureducatie Paul Kamsteeg.
Tel: 034-7342085, natuureducatie@oeverlanden.nl

In dit nummer

- 2 Colofon en inhoud
- 3 Agenda ALV 2020 / Biodiversiteit
- 4 Jaarverslag bestuur
- 6 Jaarverslag beheer
- 7 Jaarverslag publiciteit
- 8 Financieel jaarverslag
- 9 Contributie
- 10 Omgevingsplan
- 11 Brug 1863
- 12 Bijen
- 14 Herinneringen
- 16 Activiteiten

Foto voorpagina: Kalfjes van de Schotse hooglanders, *Hans Bootsma*

Ijsduiker op de Nieuwe Meer | Foto: Jan Wies

Algemene Ledenvergadering 2020

Op het moment dat deze uitnodiging wordt geschreven, is het niet bekend of de Algemene Ledenvergadering op zaterdag 16 mei 2020 gehouden kan worden, in verband met de verspreiding van het coronavirus. De kans is groot dat de datum verschoven wordt, maar daar zullen we de leden tijdig van op de hoogte stellen via onze website en de nieuwsbrief. Via deze weg willen we alle leden en hun familie gezondheid wensen en hopelijk treffen we elkaar na deze verschrikkelijke periode weer in goede gezondheid. In deze *Oever* publiceren we in ieder geval de voorlopige agenda, jaarverslagen en jaarstukken.

Plaats: NME-centrum De Waterkant, Anton Schleperspad (in de Oeverlanden)

Aanvang: zaterdag 16 mei 2020, 14.00 uur

- Agenda:**
- Opening en vaststellen agenda
  - Bestuursmededelingen
  - Ingekomen stukken
  - Notulen ALV 25 mei 2019 (zie *Oever* 78, najaar 2019)
  - Jaarverslag Bestuur
  - Jaarverslag Beheervrijwilligers
  - Jaarverslag Publiciteit
  - Bespreking jaarcijfers 2019
  - Verslag kascommissie
  - Begroting 2020,
  - Benoeming nieuwe kascommissie
  - Verkiezing bestuursleden
  - Rondvraag
  - Sluiting

De penningmeester Ruud Jansen en bestuurslid Nico Jansen hebben aangegeven niet meer beschikbaar te zijn als bestuurslid. Dit betekent dat het bestuur vanaf het aftreden uit twee leden zal bestaan (iets wat volgens de statuten niet mogelijk is, zie artikel 8 lid 1), tenzij er leden zijn die zich voor een bestuursfunctie beschikbaar stellen.

Hopelijk zijn er leden bereid toe te treden tot het bestuur. Mocht u daarover twifelen, dan kunt u vrijblijvend in gesprek gaan met bestuursleden over de inhoud van de functies.

Biodiversiteit in de Oeverlanden

Soortenrijkdom

In de vorige *Oever* heb ik geschreven dat we snel het aantal van drieduizend soorten in de Oeverlanden zouden passeren. Dat is inmiddels gebeurd, er zijn ons nu 3003 soorten dieren en planten bekend. Dat is dertig procent van het aantal soorten dat volgens de stadsecologen in heel Amsterdam bekend is, wat aantoont dat de biodiversiteit in de Oeverlanden groot is. Als er voldoende onderzoek gedaan wordt aan met name een aantal groepen insecten, dan zullen we het aantal van vierduizend soorten ooit bereiken. Duizelingwekkend veel. We zouden graag alle 3003 soorten in de *Oever* willen plaatsen, maar dan zou het nummer te dik worden.

Soort nummer 3000

Bijzonder is dat soort nummer 3000 op de inventarisatielijst een vogel is, en wel de bijzondere ijsduiker. Een jong exemplaar van deze vogel is op 27 januari 2020 gemeld en was een hele tijd in de Nieuwe Meer door vogelaars te spotten. Op YouTube staan prachtige filmpjes van het beest. Op www.waarneming.nl staat een foto van een ijsduiker met een Chinese wolhandkrab in zijn snavel.

Help ons mee door je waarnemingen op www.waarneming.nl te plaatsen!

Ruud Jansen

Jaarverslag van het bestuur

Zoals ieder jaar presenteert het bestuur de werkzaamheden en activiteiten van de afgelopen periode. Deze Oever bevat tevens de jaarverslagen van de beheervrijwilligers, de PR en de penningmeester. De notulen en de jaarcijfers zullen na goedkeuring op onze website worden geplaatst.

Algemene Ledenvergadering (ALV)

De ALV 2019 vond plaats op zaterdag 25 mei. In de periode 2019-2020 hadden de volgende leden zitting in het bestuur:

Liesbeth Stricker, voorzitter
Ruud Jansen, penningmeester
Nico Jansen, lid
Paul Kamsteeg, lid

Bestuursactiviteiten

Het bestuur vergadert eenmaal per zes-acht weken. Het drukwerk wordt tegenwoordig verzorgd via drukkerij Van de Sande in Nootdorp. De *Oever* en de kalender worden binnen de afgesproken termijn bij de leden bezorgd.

Jack Groen (PR) woont regelmatig de bestuursvergaderingen bij. Jack verzorgt de persberichten voor *Westerpost*, *De Echo*, *Het Parool* en het Amsterdam-katern van de *NRC*. Ben Bolscher (webmaster) en Onno-Sven Tromp (redacteur *Oever*) wonen uit hoofde van hun functie incidenteel de bestuursvergaderingen bij.

Financiën

Zoals bekend ontvangt de vereniging sinds 2017 geen subsidie meer voor het werk van de beheervrijwilligers. Als gevolg daarvan hebben we helaas flink moeten knippen in de onkostenvergoeding van de vrijwilligers. We proberen nog steeds een deel daarvan uit te keren, zoals aan de jaarcijfers is te zien.

In deze *Oever* treft u ook het financieel jaarverslag van de hand van Ruud Jansen aan. Hierin is naast de besteding van de contributies ook de besteding van een kleine subsidie verwerkt. Daarnaast treft u de begroting 2020 aan.

Leden

Ook aan het eind van 2019 blijkt dat er kleine schommelingen in het ledenbestand hebben plaatsgevonden. Vorig jaar hebben zestien leden opgezegd, voornamelijk omdat ze naar elders zijn verhuisd en er zijn negen leden overleden. In 2019 zijn er 32 nieuwe aanmeldingen geregistreerd. Het huidige aantal betalende leden bedraagt 683.

Toekomst Oeverlanden

Vorig jaar berichtten wij dat enkele gebruikers van de Oeverlanden een brandbrief hadden gestuurd naar de verantwoordelijke wethouders. Dat heeft er mede toe geleid dat er een ambtelijke projectgroep in het leven is

geroepen om een nieuwe omgevingsvisie op te stellen. De opdracht van de projectgroep luidt dat er een voorstel moet komen om op korte termijn maatregelen te treffen voor verbetering van het beheer, het onderhoud, de ontsluiting en het gebruik van het gebied. Evenals een ontwikkelstrategie voor de langere termijn gericht op kwaliteitsverbetering van het groen. In het voorstel is opgenomen dat het gebouw De Waterkant zal worden overgedragen aan de sector Vastgoed van de gemeente. Dat heeft gevolgen voor de gebruikers, want Vastgoed is van plan een flinke huurprijs te gaan vragen. In het ambtelijke voorstel van de gemeente is opgenomen dat deze huurprijs de eerste jaren zal worden bekostigd uit het budget van de projectgroep.

Met vertegenwoordigers van Nieuw en Meer, tuinpark Ons Buiten, watersportvereniging Onklaar Anker en Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!' is een kerngroep gevormd die regelmatig overleg heeft met de projectgroep. Inmiddels maakt het coronavirus het ons onmogelijk om fysiek te vergaderen. Daarom vinden de kerngroep-vergaderingen tegenwoordig via Skype plaats. Nico Jansen gaat in zijn schrijven elders in deze *Oever* in op de inhoudelijke kant van de toekomstvisie.

Beheer

Wij kunnen constateren dat de inzet van de beheervrijwilligers ook in 2019 niet heeft geleden onder het korten van de onkostenvergoeding. Daar zijn we natuurlijk erg blij mee en het bestuur wil nog eens benadrukken dat het trots is op het werk dat er weer is verricht. Hopelijk gaat de gemeente Amsterdam het werk van de beheervrijwilligers ook weer eens honoreren met de toekenning van een waarderingssubsidie.

De activiteiten die het afgelopen jaar onder leiding van Carla Peperkamp en Rein Cremer zijn uitgevoerd, worden elders in dit blad beschreven door Rein Cremer.

Excursies

Het afgelopen jaar zijn er acht excursies georganiseerd, weer met een groeiend aantal deelnemers. De persactiviteiten van Jack Groen werpen hun vruchten af. De landelijke natuurwerkdag op de eerste zaterdag van november wordt elk jaar druk bezocht. Voor de lunch was op 25 deelnemers gerekend, maar ook nu moesten we aan tafel inschikken om alle enthousiaste deelnemers een lunch te kunnen bieden. Met dank aan Carla Peperkamp en Rein Cremer, die het elk jaar lukt om zoveel vrijwilligers aan het werk te zetten.

Educatie

Onze vereniging heeft ook in 2019 samengewerkt met de Stichting Veldstudie om de natuur- en milieueducatie aan Amsterdamse scholen tot een succes te maken. Namens de Stichting Veldstudie was Paul Kamsteeg de contactpersoon voor de scholen en hij organiseerde ook de lessen. Dit jaar hebben 729 leerlingen deelgenomen aan de lessen, 251 uit het voortgezet onderwijs en 478 uit het basisonderwijs. De deelnemende scholen staan in Nieuw-West, Zuid en één in Oost. Naast deze lessen is er één school die elk jaar met meerdere groepen het schooljaar afsluit met het bouwen van hutten op het terrein.

De Stichting Veldstudie houdt zich al dertig jaar bezig met de natuur- en milieueducatie. Daarnaast organiseert de stichting tijdens de vakantieweken natuurkampen elders in ons land. Het dertigjarig bestaan werd op zaterdag 29 juni, een heel warme dag, gevierd in Hei- en Boecop, een van de plaatsen waar ook natuurkampen plaatsvinden. Enkele vrijwilligers hebben de vereniging die middag vertegenwoordigd.

Heem Locaties

De samenwerking met Heem Locaties verloopt goed. Onze vereniging mag gebruik maken van de apparatuur die Heem Locaties heeft geïnstalleerd wanneer wij de bovenverdieping gebruiken. Heem Locaties laat elke keer na gebruik een schoonmaakbedrijf komen. De afspraak is dat onze vereniging voorrang heeft bij het gebruik van de ruimte, wel met het verzoek door te geven dat de ruimte is gebruikt zodat de schoonmaakploeg ervoor kan zorgen dat alles er weer 'spic en span' uit komt te zien.

Zuidasdok

Zuidasdok is een project van de gemeente Amsterdam om de bereikbaarheid van de Zuidas te verbeteren door

de bouw van een nieuw station, het verbreden van de A10 en het aanleggen van een snelwegtunnel. Eind 2018 en begin 2019 zijn er al vele bomen langs de A10 gekapt, ook ter hoogte van de Oeverlanden. Voor de tuinders op tuinpark Ons Buiten was de toename van het verkeerslawaaï afgelopen zomer duidelijk merkbaar. Sinds de zomer van 2019 ligt het project grotendeels stil. Er is een conflict ontstaan tussen de projectleiding en de bouwers door een verschil van mening over technische eisen en de kosten van het project. Oud-minister Sybilla Dekker is daarna aangesteld om het nut en de noodzaak van de ondertunneling te bekijken. Dit zou betekenen dat onderdelen van het project wellicht konden worden versoberd of misschien zelfs beëindigd. Inmiddels in het rapport Voortvarend Bouwen voor de Toekomst van Dekker verschenen. Zij concludeert dat ze geen heil ziet in versoberingen en dat er meer budget gewenst is. Verder pleit zij voor deelprojecten, wat betekent dat de bouw langer zal duren. Aanvankelijk was de oplevering gepland voor 2029, maar die zal richting 2036 worden verschoven.

Er loopt ook nog een bezwaar tegen het kappen van 168 bomen in de strook tussen de A4 en de Oude Haagseweg en 62 bomen aan de oostzijde van tuinpark Ons Buiten. Begin 2019 hebben Ons Buiten en wij bezwaar aangetekend tegen de vergunningverlening voor de kap om parkeerterreinen aan te leggen voor werknemers werkend aan het Zuidasdok. Ons bezwaar werd door de vergunningverlener, stadsdeel Nieuw-West, in mei 2019 afgewezen. Daar er naar onze mening alternatieven zijn hebben we beroep aangetekend bij de bestuursrechter. De bomenkap werd uitgesteld daar het project nagenoeg stillag en onlangs werd ons gemeld dat de zitting op 30 juni zal plaatsvinden. Wij houden de leden natuurlijk middels onze nieuwsbrief op de hoogte.

Namens het bestuur,

Liesbeth Stricker

Jaagpadbos | Foto: Hans Bootsma

Jaarverslag van de beheervrijwilligers

Een mandarijnenschil en ander toeval

Toeval

Al wat jaren geleden fietste ik op weg naar huis door het Jaagpadbos. In de berm van de greppel naast het pad lag een mandarijnenschil. Nou ja, dacht ik toen, daar weet de natuur wel raad mee. Maar de week daarop lag die schil daar nog steeds te glimmen. Opruimen dan maar, de afvalbak was vlakbij. En toen bleek de schil een prachtig exemplaar van de rode kelkzwam te zijn, nog niet eerder gezien in dat gebied. De mazzel van het toeval.

Nog zo'n voorbeeld. Op de vaste vlinderroute die ik in het seizoen loop, passeerde ik een vegetatierijk veldje. Maar op een ochtend na veel regen had ik geen zin om natte broekspijpen te halen en paste ik mijn route een beetje aan. Toen stuitte ik op een kleine populatie van de grote keverorchis, een nieuwe orchidee voor de Oeverlanden. Het zijn maar twee voorbeelden van de rol die toeval kan spelen bij de toename van de kennis van biodiversiteit in ons gebied.

Systematisch onderzoek

Uiteraard komt een zeer groot deel van de soortwaarnemingen voort uit systematisch opgezet onderzoek en niet uit toeval. Zo lag een zeer grondige inventarisatie begin deze eeuw aan de basis van de plantensoortenlijst. In de jaren daarna is die basislijst aangevuld en anderszins gewijzigd. Eind vorige eeuw werden de broedvogels tweemaal goed onderzocht, maar daarna helaas niet meer. Ook van kevers, wantsen en slakken is door uitgebreid onderzoek veel bekend geworden. Momenteel staan wilde bijen en verwanten sterk in de belangstelling.

Maar ook bij systematisch onderzoek blijft toeval een rol spelen: een klein plantje wordt gemakkelijk over het hoofd gezien, de kans op een eendagsvlieg is klein en er zijn zat schuwe dieren. Op het totaal aantal waarnemingen is de rol van toeval wellicht klein, maar het kan vrij essentieel zijn. Daar kom ik nog op terug.

Beheer

Het overgrote deel van ons werk als beheervrijwilligers bestaat evenwel niet uit monitoren, maar uit beheren. Daarbij speelt toeval een wat kleinere rol. Oké, het kan zeikweer zijn, er heerst een hittegolf, alle vrijwilligers gaan tegelijk op vakantie, de messenbalk is defect en nog zowat, maar in grote lijnen gaat het elk jaar net als in eerdere jaren. We knotten wilgen, we ruimen stormschade op, we beschoeien oevers, we proberen nachtegalen te helpen, we maaien, harken en ruimen af, we bestrijden mientjes en duizendknopen, ruimen zwerfafval op, maken soep, hakken kachelhout en nog veel meer. Ik schrijf dat elk jaar trouwhartig op. Over trouwhartig gesproken: de wederwaardigheden van dagvlinders en nachtegalen krijgen ook nu weer ruim aandacht.

Dagvlinders

Om met de dagvlinders te beginnen: bij waarnemingen is het toeval nooit ver weg. Een mooi voorbeeld is mijn eerste observatie van het oranjetipje. Op zoek naar nachtegaalgeluiden werd mijn oor getroffen door de alarmroep van een merel. Ik draaide me om en zag daardoor mijn eerste oranjetipje in de Oeverlanden. Daar keek ik natuurlijk langdurig naar, maar ik heb geen idee wat ik zou hebben gezien als ik had gekeken naar wat de merel alarmeerde: een wezel, een vlaamse gaai, een kat wellicht?

Juist vanwege hun beweeglijkheid en het fladderige gedrag dat vlinders zo eigen is, speelt toeval een stevige rol bij de tellingen, zowel langs de vaste telroute als bij de controles op plekken die niet langs die route liggen. Dat geldt vooral voor de soorten die in kleine aantallen voorkomen. Zo kun je het ene jaar langs de route twee kleine vuurvlinders tellen en het jaar daarop vier. Een verdubbeling! Maar ja, die twee extra zijn puur het gevolg van het even weg zijn van de bewolking op het goede moment. Met dat soort getallen moeten we dus voorzichtig zijn.

Bij de soorten die in grotere aantallen voorkomen, is de invloed van het toeval geringer. Bij die algemene soorten waren er in 2019 opmerkelijke waarnemingen, zeker gerelateerd aan de extreem droge zomer van 2018. Alle algemene soorten deden het in dat jaar slecht. Van de groep van de vossen (een vlinderfamilie) sprong de atalanta er vervolgens in 2019 uit: van 3 exemplaren in 2018 naar maar liefst 140. Maar dagpauwoog en landkaartje uit dezelfde familie deden het in 2018 en 2019 even slecht: maximaal 2 exemplaren elk. Ze zijn alle drie in hun rupsstadium afhankelijk van de grote brandnetel, maar welke andere factoren het verschil kunnen verklaren: helaas heb ik geen idee. De distelvlinder, ook uit deze familie, was ook zeer ruim aanwezig, maar die trekvlinder staat er om bekend: soms zijn er invasies, in andere jaren zie je er geen een.

De zandoogjesfamilie liet ook iets opmerkelijks zien. Doorgaans zijn er veel meer bruine dan bonte zandoogjes (gemiddeld 208 tegen 41). In 2018 kelderden ze allebei naar net 20 exemplaren. Vergeleken met het gemiddelde herstelden ze zich in 2019 weer wat: het bruine naar 98, het bonte nog beter, naar 56. Van beide leven de rupsen op allerlei grassen, en mogelijk hebben de rupsen van het bruine daar meer last van gehad: die leven op (in 2018 nogal verdroogde) grassen op open velden, die van het bonte op schaduwgrassen. Maar vermoedelijk spelen ook andere factoren een rol.

Ik begon deze paragraaf met de eerste waarneming van het oranjetipje. In 2019 was er een andere eerste waarneming, van de eikenpage. Dit blauwachtige vlindertje houdt zich doorgaans op in de top van wat hogere eiken en wordt meestal met verrekijkers waargenomen. Het komt ongetwijfeld in de buurt

voor, bijvoorbeeld op de eiken van het snelwegtalud. Maar collega Hans Bootsma zag er tijdens een inspectiewandeling eentje die, ongebruikelijk, neerstreek op een wilgje langs het pad. Een fraaie combinatie van oplettendheid en toeval!

Nachtegaal

Ook bij waarnemingen aan onze knuffelvogel, de nachtegaal, speelt toeval een rol, en wel een heel speciale. Ons systeem bestaat uit het zo precies mogelijk op kaartjes intekenen van alle zangwaarnemingen, om zo een idee te krijgen van de aantallen. Helaas hebben de zangers, de mannetjes, de nare gewoonte om binnen hun territorium meerdere zangplekken te hebben. Dus dan hebben we een kaart met best veel genoteerde zangplekken, maar om hoeveel afzonderlijke nachtegalen het gaat, weten we niet zeker.

Daarom zijn we gespitst op dieren die tegelijk zingen, dan weet je dat het er meer zijn. Het mooiste voorbeeld hadden we een aantal jaren terug op het Wittewievenveld. Er waren waarnemingen van drie zangplekken, maar er zou slechts één zanger kunnen zijn. Maar tijdens een excursie hoorden we er drie tegelijk, wel even een

kick. Voor zulke 'dubbelwaarnemingen' moet je geluk hebben, ofwel last hebben van toeval. Daar komt bij dat je rekening moet houden met mogelijke doortrekkers en daarom we maken onderscheid in waarnemingen van vóór of na 9 mei. Een en ander in aanmerking nemende denk ik dat we in 2019 zeker vier territoria hadden; met wat meer geluk/toeval waren het er vijf.

Bavaria

Tot slot - dat is geen toeval, er is altijd een slot - nog wat feitelijkheden. Zo werden er in onze agenda, die tevens als administratie dienst doet, zo'n 2950 aanwezigheidsuren (ook wel werkuren geheten) genoteerd. Ruim 250 meer dan in 2018, en dat was al geen slecht jaar. Op jaarbasis bestond de beheervrijwilligersgroep uit zo'n twintig personen, van diverse pluimage, die aanwezig waren in wisselende samenstelling en aantal. De immer prettige samenwerking met natuur-zzp'ster Carla Peperkamp moet hier met nadruk worden vermeld. Ook is het contact met stadsdeel/gemeente na wat nogal onduidelijke jaren weer op de weg terug. We hopen dat dat zo blijft. Zo, en nu eerst een Radler Citroen (2.0).

Rein Cremer

Beheervrijwilligers | Foto: Hans Bootsma

Jaarverslag publiciteit

Behoud

2019 was een jaar waarin het behoud van de Oeverlanden wederom centraal stond. Het inwonertal van de stad blijft groeien en de vraag naar woonruimte dientengevolge ook. Dat zet extra druk op de bestaande groengebieden zoals de Oeverlanden. Onze Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!' blijft zich inzetten om het natuurgebied met zijn flora en fauna te beschermen en te beheren, zodat u kunt blijven genieten van deze groene oase aan de Nieuwe Meer en de Zuidas.

Excursies

Met behulp van Facebook, de website en de lokale media hebben we geïnteresseerden op de hoogte gehouden van onze activiteiten zoals excursies en de natuurwerkdag. De interesse hiervoor was gelijk aan die in andere jaren. We hadden afgelopen jaar een

heel goede opkomst van ruim dertig personen op de natuurwerkdag van 2 november. Jong en oud kwam ons helpen met het ecologische beheer van het gebied. Ook uit het aantal bezoekers dat op onze excursies afkomt, valt op te maken dat de interesse voor het gebied stabiel blijft, vijftien tot dertig personen nemen hier elke keer aan deel.

Bezoekers

Uit paginastatistiek blijkt dat het bezoek aan de website www.oeverlanden.nl en onze Facebook-pagina in 2019 ongeveer gelijk was aan dat in voorgaande jaren. Het aantal bezoekers van het gebied de Oeverlanden lijkt wat toe te nemen. Meer mensen weten de Oeverlanden te vinden, vooral in de zomer en met goed weer, en dat was het afgelopen zomer zeker.

Jack Groen

Vereniging “De Oeverlanden Blijven!”

Financieel jaarverslag 2019* en begroting 2020

Inkomsten	Begroting 2018	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019	Begroting 2020
Contributies/donaties/giften	11.500	9.377	11.000	9.725	10.000
Verkoop boeken etc.	50	72	50	70	70
Subsidie terreinonderhoud Nieuw West	-	2.230	pm	-	-
Overige subsidies	400	390	400	-	-
Natuurclub bijdragen	pm	0	0	-	-
Rente	50	43	15	15	15
excursies/divers	100	83	50	408	50
Totaal inkomsten	12.100	12.195	11.515	10.218	10.135
Verhuurinkomsten		675		3.450	pm
Uitgaven	Begroting 2018	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019	Begroting 2020
<i>Bestuur, uitgeverij</i>					
Bureaunkosten+ bijeenkomsten	800	425	800	1.177	1.000
Cadeaus		455	400	0	0
PR	200	346	500	87	90
Bankkosten	200	156	160	203	230
Oever/kalender/porto	8.000	6.311	6.500	6.942	4.400
Totaal bestuur, uitgeverij	9.200	7.694	8.360	8.409	5.720
<i>Terreinonderhoud</i>					
Vergoeding vrijwilligers	1.250	2.000	2.500	2.500	2.500
Verzorging	200	201	200	264	250
Beheer depot	250	207	250	200	200
Materiaalkosten	300	858	600	323	300
Cursussen vrijwilligers	150	150	150	0	0
Abonn/lidmaatschap	50	80	125	50	50
Totaal terreinonderhoud	2.200	3.497	3.825	3.337	3.300
<i>Educatie</i>					
Excursies	300	50	200	50	50
Materiaalkosten educatie	150	117	150	280	200
Totaal educatie	450	167	350	330	250
Totale kosten	11.850	11.358	12.535	12.076	9.270
Saldo	250	837	-1.020	-1.858	865
Totaal uitgaven	12.100	12.195	11.515	10.218	10.135

*onder voorbehoud van goedkeuring ALV

BALANS per 31-12-2018

Zak.rekening ING bank	3.896	Vrije reserve	25.918
Spaarrekening ING bank	0	Reserve Onderhoud	5.000
ASN zakelijke spaarrekening	27.696	Reserve huur*	675
	31.593	Crediteuren	0
		Eigen vermogen	31.593

BALANS per 31-12-2019

Zak.rekening ING bank	349	Vrije reserve	24.289
Spaarrekening ING bank	4.125	Reserve Onderhoud	5.000
ASN zakelijke spaarrekening	28.711	Reserve huur*	3.896
	33.185	Crediteuren	0
		Eigen vermogen	33.185

*Reserve huur alleen te besteden samen met St. Veldstudies

Toelichting jaarrekening 2019

Opbrengsten

De opbrengsten uit lidmaatschap en donaties namen in 2019 toe van € 9.400,- naar € 9.700,-. Deze groei is te danken aan een fraaie bijdrage van € 1.250,- van Stichting Nieuw en Meer. Het was echter minder dan we hadden begroot. Naast contributies zijn er nauwelijks andere bronnen. Een gemeentelijk subsidie voor terreinonderhoud ontvangen we niet meer sinds 2017. De extracomptabele huurinkomsten van Heem Locaties voor het gebruik van De Waterkant bedroegen € 2.775,-. Deze opbrengsten zijn zowel voor onze vereniging als voor Stichting Veldstudies en staan op een aparte spaarrekening ten behoeve van toekomstige kosten van De Waterkant.

Kosten

De kosten van het drukken en verzenden van het tijdschrift en de kalender vormen onze grootste kostenpost. Er zijn net als in eerdere jaren twee *Oevers* uitgebracht en een kalender in kleurendruk. De kosten van deze uitgaven beslaan twee derde van de inkomsten. Dit is moeilijk vol te houden, omdat er ook andere doelen zijn waaraan we geld willen besteden. De vergoeding voor beheervrijwilligers is met € 2.500,- ook een forse kostenpost. We hebben net als vorig jaar een vast bedrag van € 60,- per vrijwilliger betaald en daarnaast een bedrag naar rato het aantal gewerkte uren. Dit jaar hadden we gerechtelijke kosten in verband met ons bezwaar tegen onnodige bomenkap. Ons Buiten

heeft de helft van deze kosten meebetaald. Eind dit jaar zijn er nestkastjes aangeschaft en opgehangen in de hoop dat mezen de eikenprocessierupsen zullen eten.

Negatief resultaat

Er was een resultaat begroot van € 1.000,- negatief, maar door tegenvallende contributie-inkomsten kwam het uiteindelijke resultaat uit op € 1.858,- negatief.

Dank

Onze dank gaat uit naar onze donateurs. Graag willen we wijzen op het feit dat wij een ANBI zijn. Giften en contributie aan de vereniging zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.

Balans

Het jaar 2019 is negatief afgesloten. Dit verlies kon worden opgevangen vanuit onze vrije reserve. De reserve huur is bestemd voor toekomstige kosten voor De Waterkant en is alleen te besteden in overleg met de Stichting Veldstudies.

Begroting

Door het negatieve resultaat over 2019 moesten er een keuzes worden gemaakt voor het jaar 2020. Er is gekozen om de kalender 2021 digitaal te maken. Dit scheelt een fors bedrag van € 2.900,-. De begroting over 2020 komt hierdoor positief uit.

Ruud Jansen, penningmeester

Contributie 2020

We hebben als vereniging de contributies zeer hard nodig. Dit jaar is het mogelijk om de contributie 2020 te betalen via een betaalverzoek met bijgaande QR-code.

Scan deze QR-code met je smartphone en geef een zelf te kiezen bedrag. Hier volgen enkele aanwijzingen:

- Scan de QR-code met de QR-scanner-app van je telefoon.
- Open het ING-betaalverzoek in je browser.
- Bij 'ING Betaalverzoek via IDEAL' hoog je het bedrag van € 0,01 op naar het gewenste bedrag (minimaal € 12,50), anders betaal je slechts 1 cent.
- Dan kies je je bank en betaal je op de gebruikelijke wijze.

Je kunt ook op andere wijze betalen. Wij vragen je om de contributie 2020 (minimaal € 12,50) over te maken op rekening NL47 INGB 0004068809 van 'De Oeverlanden Blijven'.

Automatisch betalen

Wil je steeds aan begin van het kalenderjaar hetzelfde bedrag aan contributie betalen? Kies dan bij je overschrijving de frequentie 'Jaarlijks'.

Periodieke gift

Wil je de contributie of een jaarlijkse gift aan de vereniging minimaal vijf jaar achtereen doen, dan kun je dit bij de aangifte als belastingaftrek opvoeren zonder drempel. Je legt dit vast in overeenkomst met de vereniging. Zoek op 'belastingdienst formulier periodieke schenking' en je vind de 'Overeenkomst periodieke gift in geld' en alle voorwaarden op de site van de Belastingdienst. Ons RSIN-nummer is 816610009.

Voortgang omgevingsplanvorming Oeverlanden, Riekerpolder, Sloten

Omgevingsplan

Het is lastige materie om vat op te krijgen, in samenspraak met de gemeente een plan maken voor het Nieuwe Meer gebied, voor een definitieve bestemming en inrichting van een natuur- en recreatiegebied. Idealiter zou daartoe een commissie in het leven geroepen worden, met secretariële ondersteuning, waarin ambtenaren en betrokken burgers, ondersteund door deskundigen op dit terrein, gezamenlijk de ideeën op papier zetten. De werkelijkheid is altijd minder mooi en zo schuiven voorstellen, uitgangspunten, beleidshorizonten, richtlijnen, stedenbouwkundige ambities heen en weer tussen de geledingen. De neuzen staan wel behoorlijk dezelfde kant op, maar burgers en ambtenaren spreken verschillende talen, wat voor verwarring kan zorgen. Daarbij schort het ambtenaren vaak aan historische kennis en terreinkennis, en missen betrokken burgers de ambities om een permanente groei van de stad mogelijk te maken.

Boschplan

Graag kijk ik naar hoe onze verre voorgangers in 1931 dat met betrekking tot het Amsterdamse Bos hebben vormgegeven. Hun uitgangspunt is helder en geldt mijns inziens nog steeds, ook voor onze zijde van het Nieuwe Meer: 'Algemeene beteekenis van het Boschplan. De Commissie achtte het een groot voorrecht het hare te hebben mogen bijdragen in de verwezenlijking van het Boschplan, omdat hare werkzaamheden haar de overtuiging hebben geschonken, dat hiermede aan de bevolking van Amsterdam niet alleen een ontspanningsgebied wordt geboden, dat de bestaande gelegenheid tot recreatie verveelvoudigt, maar dat er bovendien aan de stad en haar omgeving elementen worden toegevoegd, die er, tot bepaalde schade voor een gezond fysisch en psychisch leven der inwoners, thans ontbreken. Het polderland om Amsterdam, hoe mooi het ook is met zijn wijde en stille wateren, zijn intimiteit, zijn wazige verten en hoezeer men er de schoonheid van genieten kan, onthoudt zijn bewonderaar belangrijke en essentiële elementen, die het verblijf in de vrije

Projectgrenzen omgevingsplan

natuur elders zoo weldadig maken. De recreatie - de herschepping - die die de stedeling, zozeer aan alle kanten gebonden, in de natuur ondergaat, is niet alleen gelegen in het genot, dat haar schoonheid voor het oog biedt en in de gezonde beweging in de buitenlucht, maar ook in de vrijheid te kunnen gaan waar men wil, in het contact met planten, dieren en bodem, in de weldadigheid van de stilte, in de zuiverheid van het leven, dat men rondom zich voelt en ten slotte in de tegenstelling van de vrije groepeerling der voorwerpen in de natuur met het sterk geordende leven in de stad.'

Parklandschap

Wat mij aanspreekt is de aandacht voor de psychische aspecten van het stadsleven en de noodzaak van herschepping in de onmiddellijke nabijheid van de woonplek. Als dit uitgangspunt nu ook onverkort gehanteerd wordt, kunnen de Oeverlanden en omgeving mooi ingericht worden waar dat nodig is en goed verbonden worden met de nabijgelegen wijken. De waardering van de nu al ruim twee miljoen bezoekers per jaar van de Oeverlanden is een 7,5. Dat betekent dat de bestaande sfeer en natuurwaarden dienen te worden gehandhaafd. Achterstallig onderhoud moet weggewerkt worden en de oever moet over een flinke lengte natuurvriendelijk ingericht worden. Een park moet het niet worden, maar Jac.P. Thijsse schreef daar al in 1908 over: 'Zo krijgt men, zonder groote kosten, niet een park, maar een parklandschap met het Nieuwe Meer als centrale waterpartij.'

Natuurwaarden

Zo min mogelijk verstedelijking dus en er moet adequaat beheer georganiseerd worden om de verwachte toename van de bezoekersdruk op te vangen. Zo kunnen bestaande natuurwaarden overeind blijven naast een drukke stad. Het is lastig dat tegelijkertijd de busbaan over de Oude Haagseweg onze plannen in de wielen dreigt te rijden en de plannen voor het Zuidasdok hun schaduw tot op ons gebied werpen.

Jubileumgeschenk

De coronacrisis maakt bijeenkomsten momenteel onmogelijk, wat overleg bemoeilijkt. Toch blijft er goede hoop bestaan dat de gemeenteraad eind april instemt met plannen die op korte termijn resultaten kunnen laten zien. Het proces is begonnen in 2013 en met een lange adem brengen we het tot een goed einde. Als de vereniging in 2024 veertig jaar bestaat, hoop ik een mooi jubileumgeschenk te mogen uitpakken.

Nico Jansen

Als u geïnspireerd geraakt bent door het citaat uit het rapport van de commissie voor het Boschplan Amsterdam, kunt u het vinden op www.oeverlanden.nl, onder 'Archief'.

Historische bijzonderheden in de Riekerpolder. Behoud brug 1863!

Brug over de Molenwetering

Na het debacle van de sloop van de landarbeiders-huisjes aan de Sloterweg staat binnenkort wederom het verlies van een bescheiden maar markant bouwwerk op het programma. Dat bouwwerk is de brug over de Molenwetering in de Oude Haagseweg. De Molenwetering is de poldertocht die vanaf de Riekermolen de polder doorsneet om een goede peilbeheersing van de polder mogelijk te maken. De Riekerpolder is in 1636 aangelegd, waarmee dit gebied niet langer aan de waterstanden van het Haarlemmermeer en Nieuwe Meer onderhevig was. Sindsdien wordt de waterstand strak in de hand gehouden. Het polderpeil is in de loop der eeuwen verlaagd van NAP -1.40 tot NAP -1.90 heden ten dage, gelijke tred houdend met de successieve inklinking van de veengrond. De veengrond is onderdeel van het Hollandse laagveen, dat grote delen van West-Nederland beslaat en dat van origine verdrongen hoogveen is, zoals bleek uit onderzoek van Betje Polak in 1929.

Rijksweg A4

In 1927 kwam het Rijkswegenplan tot stand, nadat een eerder plan vanwege de Eerste Wereldoorlog niet tot uitvoering was gekomen. Er kwam een rijksweg van de hoofdstad naar Den Haag, vanaf de Sloterweg ter hoogte van de Ringspoordijk, die van 1925 tot 1930 werd aangelegd, naar het Malieveld, via Sassenheim, Leiden en Wassenaar. Ter hoogte van de Schipholweg in de Haarlemmermeerpolder (1852) kwam er een afslag naar de luchthaven, die als militair vliegveld begon, ook gedurende de Eerste Wereldoorlog. Als een bijna rechte streep sneed de A4 diagonaal door de Riekerpolder,

Peilschaal, zoals eertijds aanwezig aan de zuidzijde van de brug | Foto: Nico Jansen

Brug 1863 gezien vanuit de Oeverlanden | Foto: Nico Jansen

waarbij brug 1863 over de Molenwetering stapte. De brug is geen hoogstandje, maar gebaseerd op bewezen techniek van gewapend beton, dat met een sierlijke boog ongeveer zes meter overspant. De zijwangen werden afgewerkt met een vijftien centimeter dikke granieten steen, waarin de railing is verankerd.

Diagnose

De solide bouw toont zich nu, na tachtig jaar, nog steeds. Ogenscheinlijk is alles nog kaarsrecht en daarom is het des te erger dat onze overheid de brug wil slopen en vervangen door een rechttoe-rechtaan-duiker, waar kraak noch smaak aan is. Dat het om een stevig gefundeerd bouwwerk gaat, bewijzen de NAP-spijker in de zuidelijke zijde van de brug en de eertijds aanwezige peilschaal van het Stadswaterkantoor. De peilschaal is waarschijnlijk gestolen door een verzamelaar, alleen de roestige bout waaraan hij vastzat is nog te zien. De NAP-spijker is nog aanwezig. Nameting van de actuele hoogte kan bepalen of de brug verzaakt is of niet. Kritische diagnose van de huidige bouwkundige staat moet aantonen of de brug geschikt is voor de busbaan en het bestemmingsverkeer dat erover heen gaat. Pas dan kan er een plan gemaakt worden. Klakkeloos slopen omdat er geen tekening te vinden is - misschien is er niet goed gezocht - is niet acceptabel. Belastinggeld verspillen kan in dit tijdsgewricht niet worden getolereerd, verlies van beleving van bijzonder historisch erfgoed evenmin. We zullen er dan ook alles aan doen dit sloopplan te voorkomen.

Brug 1863

Ik raad u aan zelf eens te gaan bekijken wat een aardig bruggetje het is, tussen de Oeverlanden en de Riekerpolder. Op de noordzijde is het brugnummer 1863 bevestigd.

Nico Jansen

Bijenonderzoek levert veel soorten op

Onderzoek in opdracht van de gemeente Amsterdam heeft uitgewezen dat de Oeverlanden rijk zijn aan wildebijensoorten. Het is duidelijk dat stadsranden mede dankzij hun heterogene structuur meer leven huisvesten dan het rechtgetrokken platteland. In de Oeverlanden zijn enkele omstandigheden aanwezig die gunstig zijn voor wilde bijen

Onderzoek

Het was een gelukkige omstandigheid dat de Noordelijke Oeverlanden als het enige park zonder festivals konden worden toegevoegd aan een bijenonderzoek in Amsterdamse parken. Met het onderzoek werd de roep uit mijn artikel over het insectenhotel uit 2017 (zie *Oever 74*) verhoord om de Oeverlanden op wilde bijen te onderzoeken.

In dit onderzoek kwamen de Oeverlanden met het hoogste aantal uit de bus, namelijk 48 soorten. Zoals al eerder vastgesteld gaat het met de bijen in Amsterdam niet slecht. Ook de scores van het Gaasperpark (42) en Sloterpark (40), ook min of meer aan de stadsrand gelegen, mogen er zijn. Het totaal uit de elf onderzochte parken kwam op 72 soorten. Bij eerdere schattingen kwam men voor Amsterdam op 90 tot 100 soorten uit.

Wat het aantal waargenomen exemplaren betreft, staken de Oeverlanden er nog afgetekener uit dan de twee andere parken, zowel met als zonder honingbijen, vrijwel overal de vaakst waargenomen soort.

Beperkt gebied

Zeldzame soorten bleken de verscholen dwergbloedbij en de breedrandzandbij te zijn. Verder komt de rodelijstsoort grotekoekoekshommel in de Oeverlanden voor, evenals in zeven andere parken. Deze soort doet het dus goed in Amsterdam. De Oeverlanden bevatten drie koekoekshommels. Waar koekoeksbijen gedijen, moeten ook hun waardsoorten het goed doen. Wat dat betreft zijn het aantal bloedbij- en wespbijsoorten opvallend. De door mij op het depot waargenomen andoornbij is ook zeldzaam.

Er moet aangetekend worden dat dit onderzoek een steekproef was. In de Oeverlanden werd alleen het kerngebied aangedaan, met een aangrenzend stuk tot ongeveer het eerste recreatiestrandje. De onderzoekers volgden een route

waarvan een meter of twintig werd afgeweken, in drie bezoeken van vier uur; dit om vergelijkend onderzoek in de toekomst mogelijk te maken. Het onderzoek werd uitgevoerd door ervaren, aan Naturalis verbonden onderzoekers. Voor ons gebied was dat Menno Reemer, iemand met veel publicaties op zijn naam, onder meer het Basisrapport voor de Rode Lijst Bijen (2018).

Het Jaagpadbos is buiten het onderzoek gebleven, evenals de bloemrijke Oude Haagseweg en omgeving, de volkstuinten van Ons Buiten en de omgeving van kunstenaarscomplex Nieuw en Meer. De onderzoekers denken toch een goede indruk van het gebied gekregen te hebben, al zal er van een volledige soortenlijst geen sprake zijn. Frequenter bezoek in een groter gebied zou het onderzoek kostbaar gemaakt hebben.

In het onderzoeksrapport wordt opgemerkt dat er in het gebied een waarnemer was die in dezelfde periode vier soorten vond die zij niet gevonden hadden, te weten de grote zijdebij, roodbuikje, andoornbij en grote klokjesbij. Die waarnemer was ik en ik kan verklappen dat het eigenlijk zeven soorten hadden moeten zijn. Ik deed een zekere waarneming van de grote wolbij en zag zeker twee verschillende soorten van de behangersbij, waarschijnlijk de grote bladsnijder en de tuinbladsnijder.

Gunstige omstandigheden

Het onderzoek lijkt te bevestigen dat de Oeverlanden door hun specifieke omstandigheden een geschikte omgeving voor bijen zijn. Er is veel afwisseling tussen bos, struweel, ruigte, oevers en open veldjes. Wilde bijen vliegen voor hun voedsel veel minder ver dan honingbijen en daarom dienen nestgelegenheden en voedselbronnen niet te ver uiteen te liggen. Het fijnmazige mozaïek aan mini-biotopjes waaruit de Oeverlanden bestaan, is daarbij erg behulpzaam.

Wilde bijen hebben hun nut voor de

bestuiving van gewassen, maar hebben zelf vooral inheemse wilde flora nodig. Hoe meer plantensoorten hoe beter, waarbij alledaagse soorten belangrijk kunnen zijn, als het maar massaal en niet te eenzijdig is.

In het Jaagpadbos is er massale bloei van algemene soorten als boterbloemen, look-zonder-look, stinkende gouwe, hondsdrif, witte dovenetel, fluitenkruid, smeerwortel, berenklauw, dagkoekoeksbloem, kattenstaart en moerasspirea. Genoeg om het veel bijen naar hun zin te maken. Elders in het gebied komen soortgelijke planten voor, maar ook gele composieten, vogelwikke, veldhondstong, zachte ooievaarsbek, bosandoorn en vijfvingerkruid.

De talrijke wilgen trekken veel voorjaarssoorten aan. Belangrijk zijn ook struiken als meidoorn, braam en rozen; de laatste twee ook als nestgelegenheden. Bijzondere soorten als slangenkruid, marjolein, bont kroonkruid, boslathyrus, grote ratelaar, blauwe knoop en beemdooievaarsbek zijn ook goed voor bijen.

Nestelplekken

Naast rijke bloei is nestgelegenheden onmisbaar. Er zijn in de Oeverlanden grote hoeveelheden dood hout, liggend op staand, waarin de bijen vooral van kevergangen gebruik maken. Plantenstengels die soms jaren achtereen blijven staan, zijn ook belangrijk. Daarom moet er een goede balans zijn tussen vaak en minder vaak gemaaid gedeelten.

Veel grondnestelende bijen zijn in de zandige stukjes te vinden. Met name in die rond het middengedeelte van het Anton Schleperspad, alsook in de stukjes langs de oever. Een rijke plek ligt naast het piertje bij het Hondenbaaitje. Twee jaar geleden zag ik daar een grote kolonie van honderden grijze zandbijen.

Van belang zijn ook de in het verleden slordig achtergelaten grondhopen. Bijen zijn zonliefhebbers en sommige soorten zijn voor hun nestelplekken aangewezen op goed opwarmende, op het zuiden gelegen hellinkjes. Vlak boven de lage dijkes langs het Anton Schleperspad heb ik groefbij-, zandbij- en bloedbijsoorten zien rondvliegen. Op de hogere grondwal met de roze bril tegenover het benzinstation langs de Oude Haagseweg is de zeldzame verscholen dwergbloedbij aangetroffen. Bloedbijen leggen daar hun eitjes in de nestcellen van

Grote wolbij

groefbijsoorten. Men zou moeten oppassen voor het weghalen van dit soort verhogingen, zoals de nabijgelegen Grote Duizendknoopdijk.

De tuin rond ons NME-centrum kent zijn eigen soorten. Daar trof ik de meeste niet door de onderzoekers waargenomen soorten aan. Op de betonies foerageerde de zeldzame andoornbij, evenals een grote wolbij. Verrassend was dat de grote klokjesbij in het insectenhotel bleek te nestelen, terwijl er in het gebied slechts

sporadisch klokjes voorkomen. Ook behangersbijen maken soms van het hotel gebruik. Dat accentueert het soms zeer lokale karakter van het leefgebied van wilde bijensoorten. Het hotel bevat tevens een populatie tronkenbijen.

Bijenlandschap

De wildebijenstand is een graadmeter voor de kwaliteit van een landschap. Een grote biodiversiteit is van belang voor alle organismen, de mens inclusief. Ecoloog Arie Koster beschouwt de wilde bij als een indicator voor biodiversiteit. Daarom is het voor de biodiversiteit belangrijk om bij toekomstige veranderingen in de Oeverlanden, waarover overleggrondes gaande zijn, op de oude voet door te gaan en het te zoeken in verfijningen en capaciteitsvergrotingen.

De zone tussen de snelweg A4 en de Oude Haagseweg zou hierbij betrokken moeten worden, zoals de weilanden ten westen van de Anderlechtlaan. Dan kan zich een robuuste groene zone vormen, waar een toekomstbestendige inrichting van het stedelijk landschap met het oog op de biodiversiteit om vraagt. Groenprojecten in de rest van de stad zullen daarvan profiteren, met name in Nieuw-West, mogelijk versterkt door ecologische verbindingen. In Zuid-Holland en West-Brabant zijn al projecten gestart om het landschap in te richten als een bijenlandschap, met een infrastructuur voor de wilde bij. Misschien is dit concept ook in Nieuw-West toepasbaar.

Hans Bootsma (maakte ook de foto's)

Het onderzoeksrapport is te downloaden op www.oeverlanden.nl. Zie verder: www.bijenlandschap.nl, www.goedgeel.nl, www.amsterdamsesheggen.nl.

Achtergelaten grondwal, nestplaats voor de verscholen dwergbloedbij

Mijn herinneringen aan het Jaagpad

Jacob Marisstraat

In 1934 kwam ik als driejarig jongetje te wonen in de Jacob Marisstraat. In die straat en op de zandvlakte die toen de naam Surinameplein droeg en bij het achter de straat gelegen sluisje aan de Sloterkade begon mijn straatschooiersbestaan.

Kort voor de verhuizing beschikte ik al over een autoped met luchtbanden. Die kocht mijn moeder in de fietswinkel op de hoek van de Overtoom bij de Overtoombrug. Trots kon ik daarmee toen nog schuin oversteken op de Overtoom. In de verte zag ik een paard-en-wagen van de schillenboer aankomen en dichterbij stond één auto geparkeerd langs de stoep. Er was toevallig geen tram 23 te zien. Meer verkeer was er niet! Mijn moeder liep op de stoep en stak de Overtoom haaks over. Het duurde even eer ze mij had bijgebeend.

Naarmate je groter groeide, breidde je territorium zich vanzelf uit, maar dat sluisje daar aan de Sloterkade was in mijn prille jeugd voor mij duidelijk een beginpunt. Het begin van de plezierige jeugd die ik heb gehad. Ik was zoals men dat noemde 'onvoordelig jarig'. Heerlijk. Ik ging pas naar school toen ik zeven was.

Jaagpad

De sluis daar was voor mij het begin van het Jaagpad. Je had nog de Zeilbrug, de begraafplaats Huis te Vraag, met het café De Vraegh. Bij het Spijtellaantje en in de Generaal Vetterstraat stonden nog wat huisjes. Maar Amsterdam hield er op. Daar begon de 'Haagse weg', de eerste autosnelweg in Nederland, die pas korte tijd in gebruik was en nog niet op de foto bij dit artikel staat. Tijdens de oorlogsjaren stond er een wachthuisje met een paar Duitse schildwachten. Net als bij het Surinameplein, waar het zandland en dus Amsterdam ophielden bij de Westlandgracht. Daar liep in de hongervinter een Duitse soldaat op wacht. Wij schooiertjes wisten hem om de tuin te leiden en konden zo bij de tuinders de verse groenten halen die thuis nodig waren. De huizen in de Jacob Marisstraat zijn, nog steeds, genummerd vanuit het landelijke Sloten.

Bij de Overtoomse Sluis begon voor mij het Jaagpad. Elk huis aan de sluis had een functie voor de schipperij. Je kon er een bakker vinden, een slager, een hoefsmid, een tagrijn (een winkel waar je touw, teer en terpentijn kon kopen), een verf- en behangwinkel, een kruidenier/melkboer, een kolenboer, noem maar op. Het was daar een dorp met de voorzieningen van een haven. Daar kwamen de vuilnisschuiten langs en veel dekschuiten met een gevarieerde lading. Er kwamen ook tjalken voorbij. In de herfst volgeladen met suikerbieten voor de suikerfabriek in Halfweg. Of juist hoog op het water liggend en leeg terugvarend. Afwisselend zeilend, bomend of jagend. Als de wind tegen was, zag ik de vrouw in het tuig van de jaaglijn tegen de wind in hangen en de man aan het roer staan, of andersom. Stond de wind gunstig dan ging het zeil omhoog. Op de foto zie je, heel klein, een schip zeilend gaan

ter hoogte van de Riekerpolder met het zeil over stuurboord. Terugkerend uit Halfweg waarschijnlijk. Bij de Zeilbrug moest het tuig omlaag en werd de tjalk met behulp van de vaarboom door de brug geboomd. Naar de sluis toe. Hier heb ik de functie van de dukdalven bij een brug leren begrijpen. Zo'n tjalk moet je vóór de brug kunnen afstoppen!

Omgeving

Tegenover de Sloterkade bij de sluis lag de 'Dubbele Buurt'. Een spannend buurtje met steegjes en onbewoonbaar verklaarde huisjes, dat op de nominatie stond om gesloopt te worden en waar wij schooiertjes nauwelijks in durfden. Het stonk er en je zag er ratten scharrelen. Daarachter had je de uitspanning Schinkelhaven, die recht tegenover de uitgang van het Vondelpark lag. Na de ingebruikneming van de Nieuwe Meersluis in 1944 werden deze mooie speellocaties geleidelijk gesloopt.

Al wat groter geworden kwamen wij, als vanzelf, terecht bij Huis te Vraag, het intieme begraafplaatsje aan de Rijnsburgstraat bij de Generaal Vetterstraat, en daarmee zijn we op de foto terechtgekomen: de bossage aan de rechterkant van de foto. Het paadje langs het water en de woonboten heet nog steeds Jaagpad.

Toen ik in de vierde klas van de lagere school zat (nu groep zes) ging mijn klas een paar keer naar het gemeentelijke openluchtbad het Schinkelbad. Je ziet op de foto boven het Olympisch Stadion de museumtramlijn lopen met de spoorbruggetjes over de zijvaarten van de Schinkel. Nog hoger zie je het Schinkelbad aan het water liggen. Daar kreeg ik zwemles 'aan de lijn'. Het stadium 'aan de hengel' had ik al achter me in het AMVJ en het Zuiderbad. Aan de lijn zag ik af en toe langs de kant van het bad een rat zwemmen. Dat hoorde bij een openluchtbad. In de discussies daarover hoorde je de uitdrukking 'de ziekte van Weil' wel vallen. Uiteindelijk leerde ik goed zwemmen door het veel te doen met vriendjes. Wij beschikten over een zeilbootje en een kano en over lange zomervakanties. Dat gaf mij later zekerheid in mijn carrière als zeezeiler, maar een zwemdiploma heb ik helaas nooit, in geen enkel zwembad, kunnen halen.

Het Olympisch Stadion werd gebouwd voor de Olympische Spelen van 1928. Op de foto zie je de toenmalige Nieuwe Meer.

Nieuwe Meer

Over dat Jaagpad op die foto gaan mijn herinneringen. Het pad liep langs de Nieuwe Meer tot aan jachtwerf Driessen aan het einde van het meer. Op de foto is de Riekermolen die toen nog in de Riekerpolder stond niet goed zichtbaar. Deze molen werd afgebroken toen Amsterdam zand nodig had om Amsterdam Nieuw-West te bouwen. De Nieuwe Meer werd in de vijftiger jaren uitgediept en uitgebreid ten koste van een deel van de Riekerpolder en een groot deel van het Jaagpad.

Olympisch Stadion en omgeving in 1928 | Foto: Stadsarchief Amsterdam

De molen is in 1961 weer opgebouwd aan de Amstel nabij de Kalfjeslaan, waar hij een toeristische trekpleister is. Ook 'Opoe', een uitspanning aan het Jaagpad bij het einde van de Nieuwe Meer, is op de foto niet goed zichtbaar. Opoe verdween met het stuk Jaagpad waaraan het altijd gelegen was.

Aan Opoe heb ik een paar levendige herinneringen. Mijn ouders waren in het bezit van een eikenhouten Friesche schouw die ze zelf hadden laten bouwen. De boot had een ligplaats bij de Watersportvereniging Amsterdam. De vereniging was aanvankelijk gehuisvest in een zijvaart van de Schinkel (op de foto zie je links van het Schinkelbad de bootjes liggen). Vanwege de bouw van de Nieuwe Meersluis verhuisde de vereniging naar een haven vlak achter de Nieuwe Meersluis, aan bakboord. Die vereniging vierde vorig jaar haar honderdjarige bestaan. Daar was het gezin, vader, moeder, zus en ik, in mijn jeugd elk weekend te vinden. 's Zomers en 's winters. Meestal werd er naar de haven gelopen. Dat was een fikse wandeling. Soms, zeker wanneer mijn moeder veel bagage te dragen had, namen we het bootje van Holthuizen. We wandelden dan eerst naar de Pieter Lastmankade. Daar lag het stoomsleepbootje dat ons naar de jachthaven bracht. Het voer dan verder naar de Koenen en naar het toen zogenoemde Bosplan.

Hoe klein dat Nieuwe Meertje ook was, er werden ook wedstrijden gezeild. Prachtig waren de velden Olympiajollen en Sharpies. De start-en-finishlijn van die wedstrijden lag natuurlijk nabij de verenigingen, maar de keerboei was altijd ergens bij Opoe. Daar gebeurden de meest spannende dingen die we graag wilden zien. Het bootje van Holthuizen bracht het publiek naar Opoe, waar we de strijd goed konden volgen. De gebroeders Willems in de O-jol en de beroemde Berend Ott in zijn Sharpie waren onze grote helden.

Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!'

Toen de actievoerders van Vereniging 'De Oeverlanden Blijven!', zittend aan een tafeltje op het Stadionplein, mij ooit vroegen donateur te worden, kon ik niet anders dan hen toejuichen.

Jan van Mierlo

Nieuwe Meer | Foto: Hans Bootsma

Activiteiten

Voor alle activiteiten geldt: verzamelen bij verenigingsgebouw De Waterkant in de Oeverlanden. Voor leden en kinderen is de deelname gratis, niet-leden betalen € 2,50 per persoon (behalve voor de Natuurwerkdag op 7 november). Van tevoren opgeven is niet nodig, behalve voor de Natuurwerkdag. Voor meer informatie kunt u contact met ons opnemen via een e-mail aan info@oeverlanden.nl. Kijk op www.oeverlanden.nl bij 'Excursies' of de activiteit doorgaat.

Excursie Nachtegalen

vrijdag 15 mei 2020, 20.30-22.30 uur

We proberen meteen vast te stellen hoeveel zangposten er zijn, waardoor we een idee krijgen hoeveel paartjes van deze prachtige zanger in de Oeverlanden aanwezig zijn. Bij zacht en rustig weer laat deze vogel zich goed horen en soms ook wel eens zien. Met Carla Peperkamp en Rein Cremer.

Algemene Ledenvergadering

zaterdag 16 mei 2020, 14.00-16.30 uur

De verslagen over het achter ons liggende jaar worden besproken en plannen voor de toekomst worden gesmeed. Voor de agenda: zie pagina 3.

Excursie Bomen

zondag 28 juni 2020, 11.00-12.30 uur

Met excursieleider Rinus Hof wandelen we door de Oeverlanden. Hij vertelt over de aanwezige bomen en hoe de bomen aan de hand van het blad te herkennen zijn.

Excursie Planten

zondag 5 juli 2020, 11.00-14.00 uur

Rond deze tijd bereikt de bloei een hoogtepunt, afhankelijk van de weersomstandigheden in het voorbije voorjaar. De Oeverlanden kennen een rijk plantenleven, ten gevolge van een verscheidenheid aan grondsoorten die er afwisselend zijn terechtgekomen. Met Hans Bootsma en Nico Jansen.

Excursie Rondje Nieuwe Meer

zondag 20 september 2020, 11.00-15.00 uur

Het welhaast mythische rondje Nieuwe Meer is via veerpont Ome Piet zo'n twaalf kilometer. We bekijken de Oeverlanden eens vanaf de andere kant en de stad vanuit de verte. Met Nico Jansen.

Excursie Paddenstoelen

zondag 11 oktober 2020, 11.00-12.30 uur

Met het ouder worden van de Oeverlanden neemt de verscheidenheid aan soorten paddenstoelen toe. Bomen en planten leven samen met schimmels waarvan de paddenstoelen de zichtbare vruchtlichamen zijn. Maar ook dood hout of organisch materiaal kan een goede habitat vormen voor kleine onopvallende inktzwammetjes of grote houtzwammen. Met Christiane Baethcke.

Natuurwerkdag

zaterdag 7 november 2020, 11.00-16.00 uur

Om de natuurlijke soortenrijkdom van de Oeverlanden in stand te houden moet er beheer gevoerd worden. Op deze dag kunt u daadwerkelijk een bijdrage leveren door de handen uit de mouwen te steken en de spieren te laten werken.

Voor soep en brood en thee en koffie wordt gezorgd tijdens de lunch in De Waterkant. Opgeven gewenst op www.natuurwerkdag.nl. Deelname is gratis. Met Carla Peperkamp en Rein Cremer.